

Kp. hmi ja in Anđelja Kump Polivan
čin Zgobovja sponi "Zelo"

Ljubljana, 13. novembra 1980

Pri Pomurski založbi je izšla
antologija sodobne ciprske poezije

Brat, sestra in črna reka

Prišla je sicer ob koncu jeseni v Pomurje, ko so že skoraj
pospravili poljske pridelke in opravili trgatev v goricah; sama pa
je bila še polna mediteranskega sonca, ko se je udeležila
predstavitve prve v slovenskem prevodu objavljene antologije
sodobne ciprske poezije. Kljub temu pa je tudi **Elli Peonidou,**
doma iz Limasola, omenila, da je svoji najnovejši knjigi,
namenjeni otrokom, dala naslov »Brat, sestra in črna reka«.

Vsi smo si blizu in daleč, a med nekaterimi so še posebej urezale globoke struge črne reke. Zlasti pa velja to za Ciper, sončni otok, ki je razdeljen na dve polovici, na grško in na turško. Razumljivo da se vse to odraža tudi v ciprski književnosti, še posebej poeziji.

Elli Peonidou mi je v novem kulturnem domu v Murski Soboti, kjer je Pomurska založba priredila pristrčno slovesnost in literarni večer ob izidu knjige Ciprska sodobna lirika, ki jo je uredila in z uvodom pripravila ciprska gostja, prevedla pa Marjeta Šašl-Kos in Jože Smit, nadrobila pristrčen razgovor.

Povedala je, da poleg tega, da je pesnica, piše tudi za otroke in časopise, skratka da je vselej pripravljena izpovedovati svoje mnenje. Objavila je med drugim pet knjig poezije. Prav zdaj je njena mladinska povest o majhnem, sila majhnem dečku Hip-Hopu izšla tudi v Atenah v Grčiji in v madžarskem prevodu v Budimpešti. Junak je pedenjček, majhen, majhen deček, ki se lahko zmuzne povsod.

»Nedvomno je tudi to simbolično, kajti tudi mi Ciprčani smo sila majhni. Toda če ste majhni, ste lahko včasih večji kot veliki. Ne samo da lahko povsod greste, ampak tudi lažje rešujete vprašanje svoje identitete; ste sami, kar ste.«

Ko sva se razgovorila, me je vprašala, kakšne vtise imam sam s Cipra in ko sem ji povedal, da sem navdušen, da pa me je začudilo, ker ljudje na Cipru pojejo in plešejo čeprav imajo zraven sebe odprto bolečo mejo, se je zasmejala, češ: »Res je! In v tem je najbrž naše bistvo!«

Druga njena otroška knjiga, ki je prav zdaj dobila prvo nagrado na Cipru, ima naslov »Brat, sestra in črna reka«. Pri tem gre za ponavljanje istega malega junaka Hip-Hopa, ki je srečno živel v družbi s svojo sestrico Dore-Mi. Medtem ko je on vselej poplesaval, je sestra vselej pela. Toda prihrumela je črna reka in razdelila njuno srečno sosedstvo. »Kot vidite gre za idejo naše politično razdeljene dežele. Moj mali junak skuša storiti vse, da bi prekoračil črno reko in prišel do svoje sestrice. Toda dokler tega ne doseže, pač naprej poje in pleše. Taki smo Ciprčani vsi. Kadar koli smo poskušali s silo in orožjem reševati svoje probleme, smo pretrpeli hude žrtve in marsikdaj se je naše prizadevanje končalo s tragedijo. Naše veliko orožje je, da čakamo, pri tem pa ostajamo to, kar smo.« Kljub temu Elli očitno ni tako spravljava in mirna, ampak polna eksplozivnega značaja. Tudi njen mož Panos Peonidou je ne samo novinar, ampak tudi aktiven politični delavec, saj je sekretar komunistične partije v okrožju Limasola. Kljub temu je

še enkrat ponovila: »Čakanje je pri nas na Cipru tudi aktiven način, da bi preživel. Dejansko smo tako vztrajno čakali tudi vse doslej v zgodovini, saj smo bili vselej pod peto tujih zatiralcev: od antičnih Grkov in Perzijcev prek Benečanov, Turkov, Angležev do sedanje delne turške okupacije otoka.

Kljub temu pa smo ohranili svoj jezik, svojo kulturo in svoje etnično bistvo. Govorimo celo bolj čist grški jezik, smo bliže Homerju kot Grki v sodobni Grčiji. Tudi zdaj, ko smo razdeljeni, zvesto verjamemo v prihodnost. Celu begunci z druge strani otoka, ki so pri nas, pojejo in plešejo. Vsi skupaj pa se zavedamo, da smo sicer bili v zgodovini pogosto podcenjevani in tepeni kot osli, pa da je osel včasih vztrajnejši in modrejši od leva.«

»A ponosni smo, da smo Ciprčani in ker nas je malo, je sleherni v tujini vselej ambasador dežele.«

Ko je omenila, da čuti že po prvih stikih veliko sorodnost med ciprsko in slovensko zgodovino, je posebej poudarila, da je vesela, ker je prišlo zdaj do objave prve antologije sodobne ciprske lirike v slovenščini. »Z urednikom Pomurske založbe Jožetom Hradilom sem se srečala na neki pisateljski prireditvi v Budimpešti, in ker sem že za madžarsko založbo »Europa« pripravila antologijo kakih petdesetih ciprskih pesnikov, mi je Hradil podjetno rekel: Zakaj pa ne bi vsaj del tega izbrali za prevod v slovenski izdaji? Prav tako sem mu tudi jaz odgovorila: Zakaj pa ne?! V redu! Res sem za slovensko različico izbor oblikovala nekoliko drugače in dodala k izbranim desetim pesnikom nekoliko več njihovih pesmi, a rezultat je tu: Slovenci ste bili hitrejši od Madžarov! Medtem ko bo madžarska antologija izšla šele prihodnje leto, je vaša knjiga že na trgu.«

V zvezi z izborom ciprskih pesnikov v tej antologiji, je pripomnila, da prvih pet: Theodosia Pieridis, Kostas Mondis, Teukros Anthias, Manos Kralis in Nikos Kranidiotis – predstavlja prejšnjo, čeprav še vedno v sodobnost segajočo generacijo; medtem ko je zadnjih pet – Kiriakos Haralambidis, Theodoros Stilianou, Polibios Nikolaou, Mihalis Pasiardis in ona sama – zares sodobniških. »Morda to niso najboljši pesniki, so pa najbolj značilni med vsemi: Pieridis je bil klasični revolucionar, Mondis je zelo velik filozofsko navdahnjen pesnik, Kralis je prvi, ki je začel pisati socialne pesmi, Kranidiotis je kozmopolit, Haralambidis je bolj hermetičen, hkrati pa izrazen, Stilianou izhaja iz delavskega razreda, Pasiardis je izredno liričen, Nikolaou pa je dejansko zelo mlad pesnik. O svoji poeziji ni govorila. Nedvomno pa je Elli Peonidou, ki se je rodila leta 1940 na Cipru in za tem študirala ekonomijo v Atenah, polna preproste, človeške čustvenosti, hkrati pa angažiranosti. Grški pesnik Ricos jo je zelo visoko ocenil. Bolgarski pesnik Levcev pa je nekoč zapisal, da se v njenih verzih, »kot v čarobnem kristalu zrcali nežnost Afroditinega otoka hkrati z borbena dinamiko ciprskih domoljubov.« Vsekakor njen pogled, čeprav zelo intimno pogojen, sega v brezčasje, obsega zgodovinsko preteklost in hoče hraniti sedanje rodove. Kako je samo znala v kratkih štirih verzih naslikati poezijo in banalnost »Dekleta, ki so jo posilili!«: »Tako ljubezen je razprtih rok čakala nate. Limoninih cvetov, zvezd zbirala je v sanjah zate. Samo poglej si jo, pokvarjenko, kaj bo na stara leta iz tega danes komaj šestnajstletnega dekleta.«

V svojem komentarju, ki ga je zapisala prvimi ciprskim pesmim v slovenščini na pot, pa je Elli Peonidou med drugim ugotovila: »Naj mi bralci antologije oprostijo, da moj uvod nima le literarne barve. Nesmiselno bi bilo ločiti stvaritve na duhovnem področju od socialno političnega okolja, še zlasti, ko gre za deželo s tako intenzivnim in spreminjajočim se zgodovinskim tokom, kot je ciprska...«

Hkrati se je opravičila, ker kljub prizadevanju ni mogla vzpostaviti stika s ciprskimi turškimi pesniki, zaradi česar tudi ni mogla vključiti nobenega njihovega pesnika v to antologijo otoške poezije. Ob zaključku pa je poudarila: »Naš narod ne bo pozabil, da je bila Jugoslavija na njegovi strani kot eden najtrdnjših in iskrenih prijateljev v naših najtežjih trenutkih. Državi družim mnogo skupnega: pripadamo istemu, mediteranskemu svetu, naša usoda je povezana. Pripadamo širši skupnosti neuvršenih demokratičnih narodov. Ljubimo mir. In – ljubimo poezijo.«

Bolgari so se oddolžili Francetu Bevku

V Bolgariji so spetembra in oktobra letos z živahno kulturno dejavnostjo počastili spomin na slovenskega pisatelja Franceta Bevka, velikega prijatelja bolgarskega naroda in dolgoletnega prevajalca bolgarskih pisateljev, med njimi Ivana Vazova, Angela Karalijčeva, Svetoslava Minkova idr.

Septembra je Radio Sofija v treh oddajah podrobno orisal Bevkovo pisateljevanje in družbeno delovanje, njegove zasluge za bolgarsko kulturo, za kar ga je prezidij Ljudske republike Bolgarije 1. 1963 nagradil z redom Ciril in Metod I. stopnje. Spregovorili pa so tudi o prevodih njegovih knjig v bolgarščino.

Tednik Narodna kultura, glasilo Komiteja za kulturo, je 19. septembra objavil Bevkovo črtico Burja v prevodu Venceslave Jordanove in z ilustracijami slikarja Antona Petkova. Tednik A. B. V., ki ga izdaja Komite za tisk, je 14. oktobra objavil (v svoji 42. številki) v rubriki Prijatelji Bolgarije izčrpen članek o Francetu Bevku, zlasti glede na njegovo knjigo Deset dni v Bolgariji, z naslovno sliko kot ilustracijo k članku. Narodni muzej za bolgarsko književnost in muzej Ivan Vazov v Sofiji sta v septembru in oktobru skupaj pripravila razstavo z Bevkovimi fotografijami iz njegovega pisateljskega in političnega

življenja; razstavo so uredili v rojstni hiši Vazova v mestu Sopot in v Botevgradu. Ob fotografijah so razstavili tudi Bevkove prevode Vazova v slovenščino. Podobno razstavo nameravajo pripraviti tudi Sofiji, v hiši muzeja Ivana Vazova.

O Bevkovem literarnem in družbenem delu je pisal tudi mesečnik Plamen, glasilo Zveze bolgarskih pisateljev, s posebnim prispevkom pa se ga je spomnila tudi v srbsko hrvaškem jeziku pisana revija Bugarska u izgradnji, glasilo agencije Sofijapres.

Predvsem pa se želijo Bolgari oddolžiti spomenu Franceta Bevka za devetdesetletnico njegovega rojstva – z razkošno izdajo zbornika Bevkovih povestic za mlade pod skupnim naslovom Mali upornik. Knjiga je že v tisku, prevod pa je pripravila Venceslava Jordanova. Zbornik bo obsegal dela: Kako sem postal pisatelj, Peter Klepec, Jagoda, Tatič, Črni bratje in Mali upornik. Knjiga, ki bo obsegala okoli 400 strani, bo izšla v založbi Otečestvo, z ilustracijami znanega slikarja Petra Terzieva. Knjigi je dodana obsežna sklepna beseda o pisateljevi ustvarjalnosti. – Radio Sofija pripravlja o tej jubilejni Bevkovi knjigi posebno oddajo za mesec december.

LJUBOMIR JORDANOV

BOGDAN POGAČNIK